

**Wyrok z dnia 6 maja 1997 r.
II UKN 95/97**

Sąd Najwyższy uchyła zaskarżony wyrok sądu drugiej instancji i poprzedzający go wyrok sądu pierwszej instancji, wtedy gdy istnieje konieczność ponownego przeprowadzenia postępowania dowodowego.

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel, Sędziowie SN: Barbara Wagner, Andrzej Wróbel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 6 maja 1997 r. sprawy z wniosku Maksymiliana R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o prawo do renty inwalidzkiej, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 6 listopada 1996 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 11 czerwca 1996 r. [...] i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. decyzją z dnia 31 stycznia 1995 r. odmówił Maksymilianowi R. prawa do renty inwalidzkiej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), stwierdzając, że zgodnie z orzeczeniem Komisji Lekarskiej z dnia 21 grudnia 1994 r. wnioskodawca został zaliczony do III grupy, lecz jego inwalidztwo nie powstało w ciągu 18 miesięcy od dnia ustania zatrudnienia.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 29 czerwca 1995 r. [...] oddalił odwołanie wnioskodawcy od powyższej decyzji. Sąd po zasięgnięciu opinii biegłego specjalisty chorób wewnętrznych ustalił, że bezsporne inwalidztwo wnioskodawcy w II grupie datuje się od października 1994 r., kiedy to po raz pierwszy wystąpiły objawy marskości wątroby. Inwalidztwo nie powstało w okresie do 30 kwietnia 1993 r., a zatem odwołujący się nie spełnił przesłanki wymienionej w art. 32 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 20 grudnia 1995 r. [...], po rozpoznaniu rewizji wnioskodawcy od powyższego wyroku, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Wojewódzkiemu do ponownego rozpoznania. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Wojewódzki nie wyjaśnił w świetle opinii biegłej, czy w październiku 1994 r. powstało u ubezpieczonego od razu inwalidztwo II grupy, czy też wcześniej i od kiedy istniało inwalidztwo w III grupie. Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Wojewódzki powinien dopuścić dowód z opinii biegłego odpowiedniej specjalności dla wyjaśnienia tej kwestii.

Sąd Wojewódzki w Katowicach wyrokiem z dnia 11 czerwca 1996 r. [...] po ponownym rozpoznaniu sprawy, oddalił odwołanie ubezpieczonego. Sąd dopuścił

dowód z opinii biegłego sądowego lekarza internisty - reumatologa i ustalił, że inwalidztwo powstało od października 1994 r., a przed tą datą nie istniało u ubezpieczonego inwalidztwo jakiegokolwiek grupy w rozumieniu art. 24 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 6 listopada 1996 r. [...] oddalił rewizję wnioskodawcy od powyższego wyroku. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Wojewódzki w pełni wykonał zalecenia Sądu Apelacyjnego, wnikliwie rozpoznał sprawę i właściwie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy, nie przekraczając granic swobodnej oceny dowodów określonej w art. 233 KPC.

Ubezpieczony w kasacji zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to:

- art. 233 KPC poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przy ustalaniu iż opinia biegłego reumatologa z dnia 8 marca 1996 r. jest wiarygodna w części dotyczącej ustalenia daty powstania inwalidztwa III grupy,
- art. 278 § 1 KPC poprzez przyjęcie, iż opinia biegłego reumatologa z dnia 8 marca 1996 r. stanowi w pełni wykonanie zalecenia Sądu Apelacyjnego z poprzedniego rozpoznania sprawy na okoliczność daty powstania inwalidztwa,
- art. 286 KPC przez ustalenie, iż opinia biegłego reumatologa z dnia 8 marca 1996 r. nie wymaga wyjaśnienia ze względu na jej treść, ani też nie zachodzi w związku z jej treścią potrzeba zażądania opinii dodatkowej innych biegłych,
- art. 290 § 1 KPC poprzez ustalenie, że opinia biegłego reumatologa z dnia 8 marca 1996 r. stanowi miarodajny dowód innego zespołu biegłych sądowych na okoliczność powstania u ubezpieczonego inwalidztwa w związku ze stwierdzoną u niego marskością wątroby z oznakami niewydolności.

Wskazując na powyższe podstawy kasacyjne ubezpieczony wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i utrzymanie w mocy wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 11 czerwca 1996 r. oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed oceną zarzutów kasacyjnych niezbędne jest zwrócenie uwagi na następujące istotne elementy stanu faktycznego sprawy: zatrudnienie wnioskodawcy ustało z dniem 31 października 1991 r., okres powstania inwalidztwa Sądy obu instancji ustaliły na październik 1994 r., zarówno Sądy, jak i biegli lekarze, byli zgodni w ocenie, że w październiku 1994 r. wnioskodawca był inwalidą II grupy z przyczyn internistycznych (marskość wątroby z objawami niewydolności). Podkreślenie tej ostatniej okoliczności Sąd Najwyższy uważa za celowe i niezbędne dlatego, że w zasadzie nie jest możliwe, by inwalidztwo II grupy - czyli niezdolność do wykonywania jakiegokolwiek zatrudnienia (art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), powstało z dnia na dzień. Trafnie zatem podniósł wnioskodawca, że brak dowodów leczenia sprzed października 1994 r. nie może świadczyć o tym, iż wcześniej nie był inwalidą przynajmniej III grupy; przeciwnie, stan zaawansowania choroby stwierdzony w październiku 1994 r. wskazuje na to, że z pewnością choroba rozwijała się wcześniej. Analiza akt sprawy świadczy jednak o tym, że ani Sądy, ani też biegli nie rozważali sprawy na tej płaszczyźnie.

Sąd Apelacyjny w Katowicach uchylając wyrokiem z dnia 20 grudnia 1995 r, niekorzystny dla wnioskodawcy wyrok Sadu Wojewódzkiego w Katowicach z dnia 29

czerwca 1995 r., zalecił temu Sądowi ? przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego odpowiedniej specjalności, który po przeprowadzeniu analizy procesu chorobowego u ubezpieczonego i typowego rozwoju choroby wypowie się kiedy po raz pierwszy u ubezpieczonego powstało inwalidztwo i której grupy. @ Obowiązkiem Sądu Wojewódzkiego było wykonać te zalecenia. Nie ulega zaś wątpliwości, że Sądowi Apelacyjnemu chodziło o to, by Sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę na rodzaj choroby wnioskodawcy, jej przebieg i proces rozwojowy dla tego rodzaju schorzeń i w zależności od wyniku przeprowadzonej pod tym kątem analizy ocenił, kiedy po raz pierwszy wystąpiło u wnioskodawcy inwalidztwo i której grupy. Wskazanie na potrzebę określenia przyczyny inwalidztwa oznacza, że Sąd Apelacyjny dopuścił możliwość ustalenia u wnioskodawcy III grupy inwalidztwa powstałego w okresie 18 miesięcy od ustania zatrudnienia (art. 32 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników). Tak więc powinnością Sądu pierwszej instancji było wykonanie przytoczonych wskazań Sądu Apelacyjnego. Trafnie więc zarzucił skarżący w kasacji, że opinia biegłego reumatologa z dnia 8 marca 1996 r. nie mogła być podstawą ustaleń w sprawie ze względu na swoją niewystarczalność, a przede wszystkim zasadny jest zarzut, że Sąd Wojewódzki nie zastosował się do wiążących go zaleceń Sądu Apelacyjnego.

Jako prawidłowe należy uznać postanowienie Sądu Wojewódzkiego z dnia 4 kwietnia 1995 r. wskazujące biegłym konieczność ustalenia stopnia inwalidztwa przed dniem 30 kwietnia 1993 r., tj. przed upływem 18 miesięcy od ustania zatrudnienia. Z dokumentacji lekarskiej znajdującej się w aktach sprawy wynika, że oprócz schorzenia wątroby stwierdzono u wnioskodawcy obrzęki stóp i podudzi oraz zmiany troficzne skóry [...], a ponadto z karty informacyjnej leczenia szpitalnego [...] wynika, że w październiku 1994 r. był hospitalizowany na oddziale chirurgicznym. Słuszny był przeto wniosek Sądu Wojewódzkiego o potrzebie wydania opinii przez biegłego - specjalistę w dziedzinie chirurgii, natomiast błędnie Sąd Wojewódzki w postanowieniu z dnia 19 lutego 1996 r. dopuścił dowód z opinii biegłego reumatologa. Należy podkreślić, że zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 6 sierpnia 1983 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, trybu postępowania, trybu kierowania na badania przez te komisje oraz szczegółowych zasad ustalania inwalidztwa (Dz. U. Nr 47, poz. 214 ze zm.) w składzie obwodowej komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia powinno być dwóch lekarzy o specjalnościach: internista i chirurg. Z orzeczenia Obwodowej Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 21 grudnia 1994 r. [...] wynika tymczasem, że stan zdrowia wnioskodawcy oceniali dwaj lekarze interniści, nie było natomiast chirurga. Tym bardziej więc w postępowaniu sądowym powinien wypowiedzieć się lekarz tej specjalności. Ponadto Sąd rozważy, czy z uwagi na charakter schorzenia byłoby celowe zasięgnięcie opinii odpowiedniej kliniki.

Sąd Apelacyjny w Katowicach wydając zaskarżony wyrok pominął wszystkie wymienione wyżej okoliczności, w związku z czym trafny jest zarzut skarżącego, że wyrok ten został wydany z naruszeniem przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy. Dlatego też Sąd Najwyższy uwzględnił kasację i uchylił nie tylko zaskarżony wyrok, ale także poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego. Istnieje bowiem konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego co do okoliczności wskazanych wyżej.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====